

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
QARSHI MUHANDISLIK-IQTISODIYOT INSTITUTI

Ro'yxatga olindi:
№ 350

2022 yil "23" 08

BOSHQARUV HISOBI

FANI SILLABUSI

Bilim sohasi:	400000	- Biznes, Boshqaruv va huquq
Ta'lim sohasi:	410000	- Biznes va boshqaruv
Ta'lim yo'nalishi:	60410100	- Buxgalteriya hisobi va audit (tarmoqlar bo'yicha)

“BOSHQARUV HISOBI” fani sillabusi

Fan (modul) kodi (MACC1105)	O‘quv yili 2022-2023	Semestr III	ECTS krediti 4
Fan (modul) turi Majburiy fan	Ta’lim tili o‘zbek		Haftalik dars soati 2
Fanning nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari	Mustaqil ta’lim	Jami yuklama
Boshqaruv hisobi	V semestr 60 soat ma‘ruza 30 soat amaliy 30 soat	V semestr 90 soat	V semestr 150 soat

O‘qituvchi haqida ma’lumot

Kafedra nomi	Buxgalteriya hisobi va audit		
O‘qituvchilar	F.I.SH.	Telefon nomeri	e-mail
Ma’ruzachi	Ravshanov Alisher Bobaqulovich	90 8637181	alisher7105@mail.ru
Amaliy mashg‘ulot	Ravshanov Alisher Bobaqulovich	90 8637181	alisher7105@mail.ru
Laboratoriya mashg‘uloti	-	-	-

I.Fanning mazmuni

Fanni o‘qitishdan maqsad –talabalarga xo‘jalik yurituvchi sub‘ektlarda boshqaruv hisobini tashkil etish va yuritish bo‘yicha nazariy hamda amaliy ko‘nikmalarni shakllantirishdan iborat.

Fanning vazifasi - xo‘jalik yurituvchi sub‘ektlar xarajatlarini minimallashtirib, mavjud bo‘lgan moddiy, mehnat va boshqa resurslardan samarali foydalanish, foydani maksimallashtirish bo‘yicha ishlab chiqarishning barcha bosqichlarida boshqaruv qarorlarini qabul qilish, ular faoliyatini nazorat qilish va tartibga solish hamda ulardan foydalana olishni o‘rgatish.

II. Fan o‘qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetentliklar)

Fanni o‘zlashtirish natijasida talaba:

- “Boshqaruv hisobi” fanining ahamiyati, shakllanishi va rivojlanishi;
- boshqaruv hisobida xarajatlarning o‘rni va ularni boshqarish;
- boshqaruv qarorlarini qabul qilish asoslari;
- xo‘jalik yurituvchi sub‘ektlar faoliyatini rejalashtirish va byudjetlashtirish;
- boshqaruv hisobida baho siyosati va transfert bahoni shakllantirish;
- xo‘jalik yurituvchi sub‘ektlarning segmentar hisoboti;
- javobgarlik va mas’uliyat markazlari bo‘yicha boshqaruv hisobini tashkil qilish;
- zararsizlik nuqtasi tahlili va marjinal foyda;
- boshqaruv hisobida chiziqli dasturlash modelini *bilishi va ulardan foydalana olishi*;

- investitsiya loyihalari va biznesning tarkibi bo'yicha boshqaruv qarorlarini qabul qilish;
- boshqaruv hisobida sifatni boshqarish va nazorat qilish;
- strategik boshqaruv hisobini tashkil qilish yo'nalishlari;
- xo'jalik yurituvchi sub'ektlarda boshqaruv hisobini amaliy jihatdan tashkil qilish va tahlil etish *kunikmalariga ega bo'lishi kerak.*

III. Ta'lim texnologiyalari va uslublari

- ma'ruzalar;
- interfaol keys-stadilar;
- seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar);
- guruhlarda ishlash;
- taqdimotlarni qilish;
- individual loyihalar;
- jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.

IV. Fan tarkibi (ma'ruza mashg'ulotlari)

№	Mavzular	Qisqacha mazmuni	soat
III semestr			
BOSHQARUV HISOBI			
1.	“Boshqaruv hisobi” fanining ahamiyati va shakllanishi	Xo'jalik yurituvchi sub'ektlarni boshqarishning paydo bo'lishi, ahamiyati va rivojlanishi. Boshqaruvning mohiyati, tamoyillari va maqsadlari.	2
2.	“Boshqaruv hisobi” fanining rivojlanishi va ob'ekti	Boshqaruv hisobining tarixiy shakllanishi va rivojlanishi. O'zbekiston Respublikasida boshqaruv hisobini rivojlanishi. Boshqaruv hisobining ob'ekti va usullar.	2
3.	Boshqaruv hisobida xarajatlarning o'rni va ularni boshqarish	Boshqaruv hisobini tashkil qilishda xarajatlarni hisobga olish xususiyatlari. Xarajatlarni tarkibi. Shartli-o'zgaruvchan, shartli-doimiy hamda yarim o'zgaruvchan xarajatlar. Ularni hisobga olish, taqsimlash tartibi va usullari.	2
4.	Boshqaruv qarorlarini qabul qilish asoslari	Boshqaruv qarorlarini qabul qilish usullari va modellari, ulardan samarali foydalanish. Boshqaruv hisobida relevant va norelevant xarajatlar. Alternativ xarajatlar. Marjinal xarajatlar.	2
5.	Boshqaruv hisobida xo'jalik yurituvchi sub'ektlar faoliyatini rejalashtirish	Rejalashtirish asoslari va dasturi. Xo'jalik yurituvchi sub'ekt byudjeti mohiyati va uni shakllantirish. Bosh byudjet, uning tarkibi va tuzish tartibi. Moslashuvchan va statik byudjet, ularni tuzish asoslari.	2
6.	Boshqaruv hisobida xo'jalik yurituvchi sub'ektlar faoliyatini byudjetlashtirish	Byudjetlashtirishda ishlab chiqarish dasturi. Pul mablag'lari byudjeti. Sotish hajmini rejalashtirish.	2
7.	Boshqaruv hisobida baho siyosati va	Makroiqtisod nuqtai nazaridan baholarni belgilash konsepsiyasi. Baho siyosatida transfert	2

	transfert bahoni shakllantirish	bahoning tutgan o'рни va mazmuni. Transfert bahoni aniqlash tartibi va tamoyillari. Maqsadga muvofiq holda ustamalar foizini aniqlash. Baholar bo'yicha qarorlar qabul qilishga ta'sir qiluvchi omillar. Bahoni belgilash usullari.	
8.	Xo'jalik yurituvchi sub'ektlarning segmentar hisoboti	Segmentar hisobotning mohiyati, ahamiyati va uni tashkil etish. Tashqi foydalanuvchilar uchun segmentar hisobotni tuzish qoidalari va tamoyillari. Ichki segmentar hisobotni tuzish qoidalari va tamoyillari. Segmentar hisobotni tuzish bosqichlari va uning vazifalari. Segmentar hisobot javobgarlik markazlari faoliyatini baholashning asosiy sifatida.	2
9.	Javobgarlik va mas'uliyat markazlari bo'yicha boshqaruv hisobini tashkil qilish	Javobgarlik markazlarining turlari. Mas'uliyat markazlari faoliyatini moliyaviy baholash mezonlari. Mas'uliyat markazlari faoliyatini baholashda nomoliyaviy mezonlar. Javobgarlik markazlari bo'yicha xarajatlar hisobini tashkil etish. Segmentlar bo'yicha daromadlar va xarajatlarni aniqlash.	2
10.	Zararsizlik nuqtasi tahlili va marjinal foyda	Marjinal daromad haqida tushuncha. "Xarajat- ishlab chiqarish hajmi-foйда" ko'rsatkichlari tahlili. Zararsizlik (kritik) nuqtasini aniqlash. CVP – tahlilining asosiy muammolari. Ishlab chiqarish zararsizligini tahlil etish. Boshqaruv hisobida zararsizlik nuqtasini hisoblash usullari.	2
11.	Boshqaruv hisobida chiziqli dasturlash modeli	Chiziqli dasturlash modellariidan foydalanish zaruriyati. Chiziqli dasturlash modelining asosi. Chiziqli dasturlash modeli muammolarini yechish bosqichlari.	2
12.	Investitsiya loyihalari va biznesning tarkibi bo'yicha boshqaruv qarorlarini qabul qilish	Investitsiya loyihalari bo'yicha boshqaruv qarorlarini qabul qilish. Biznes tarkibini o'zgartirish bo'yicha qarorlar qabul qilish va boshqaruv samaradorligini baholash. Rivojlangan mamlakatlarning biznesni boshqarish tajribasi.	2
13.	Boshqaruv hisobida sifatni boshqarish va nazorat qilish	Sifatni boshqarishning paydo bo'lishi va rivojlanishi. Sifat ko'rsatkichining mohiyati. Sifat nazorati. Sifat nazoratining xulqiy jihatlarlari.	2
14.	Strategik boshqaruv hisobini tashkil qilish yo'nalishlari	Strategik boshqaruv hisobining xo'jalik yurituvchi sub'ekt faoliyatini boshqarishdagi o'рни. Strategik boshqaruv hisobini tashkil etish va yuritishning nazariy va uslubiy asoslari. Strategik boshqaruv hisobini tashkil qilishning amaliy jihatlarlari.	2
15.	Xo'jalik yurituvchi sub'ektlarda boshqaruv hisobini amaliy jihatdan tashkil qilish	Boshqaruv hisobini tashkil etishning avtonom va integratsiyalashgan tizimlari. Xo'jalik yurituvchi sub'ektlarda integratsiyalashgan hisob tizimini avtomatlashtirish hamda dasturlash xususiyatlari. Amaliy boshqaruv hisobini isloh qilishning nazariy jihatlarlari.	2
Jami III semestr bo'yicha			30

Amaliy mashg'ulotlar III semestr

№	Mavzular	soat
1.	“Boshqaruv hisobi” fanining ahamiyati va shakllanishi	2
2.	“Boshqaruv hisobi” fanining rivojlanishi va ob’ekti	2
3.	Boshqaruv hisobida xarajatlarning o’rni va ularni boshqarish	2
4.	Boshqaruv qarorlarini qabul qilish asoslari	2
5.	Boshqaruv hisobida xo’jalik yurituvchi sub’ektlar faoliyatini rejalashtirish	2
6.	Boshqaruv hisobida xo’jalik yurituvchi sub’ektlar faoliyatini byudjetlashtirish	2
7.	Boshqaruv hisobida baho siyosati va transfert bahoni shakllantirish	2
8.	Xo’jalik yurituvchi sub’ektlarning segmentar hisoboti	2
9.	Javobgarlik va mas’uliyat markazlari bo’yicha boshqaruv hisobini tashkil qilish	2
10.	Zararsizlik nuqtasi tahlili va marjinal foyda	2
11.	Boshqaruv hisobida chiziqli dasturlash modeli	2
12.	Investitsiya loyihalari va biznesning tarkibi bo’yicha boshqaruv qarorlarini qabul qilish	2
13.	Boshqaruv hisobida sifatni boshqarish va nazorat qilish	2
14.	Strategik boshqaruv hisobini tashkil qilish yo’nalishlari	2
15.	Xo’jalik yurituvchi sub’ektlarda boshqaruv hisobini amaliy jihatdan tashkil qilish	2
Jami III semestr bo’yicha:		30

Amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha kafedra professor-o'qituvchilari tomonidan ko'rsatma va tavsiyalar ishlab chiqiladi. Unda talabalar asosiy ma'ruza mavzulari bo'yicha olgan bilim va ko'nikmalarini amaliy masalalar echish orqali yanada boyitadilar. Shuningdek, darslik va o'quv qo'llanmalar asosida talabalar bilimlarini mustaxkamlashga erishish, tarqatma materiallardan foydalanish, ilmiy maqolalar va tezislarni chop etish orqali talabalar bilimini oshirish, masalalar echish, mavzular bo'yicha ko'rgazmali qurollar tayyorlash va boshqalar tavsiya etiladi.

Laboratoriya mashg'ulotlari

Laboratoriya mashg'ulotlari rejalashtirilmagan.

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Talaba mustaqil ishining asosiy maqsadi – o'qituvchining rahbarligi va nazoratida muayyan o'quv ishlarini mustaqil ravishda bajarish uchun bilim va ko'nikmalarni shakllantirish va rivojlantirish.

Talaba mustaqil ishni tayyorlashda muayyan fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish tavsiya etiladi:

- darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan boblari va mavzularini o'rganish;
- tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- maxsus adabiyotlar bo'yicha fanlar bilimlari yoki mavzulari ustida ishlash;
- yangi texnikalarni, apparaturalarni, jarayonlar va texnologiyalarni o'rganish;
- talabaning o'quv-ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarish bilan bog'liq bo'lgan fanlar bo'limlari va mavzularni chuqur o'rganish;
- faol va muammoli o'qitish uslubidan foydalaniladigan o'quv mashg'ulotlari;
- masofaviy (distsion) ta'lim;

- referatlar yozishni standart talablarga mos ravishda va hisoblash texnikasidan foydalanib mustaqil bajarishni o'z ichiga oladi.
- ilmiy maqola, anjumanga ma'ruza tayyorlash va h.k..

“Boshqaruv hisobi” fanidan tavsiya etilayotgan mustaqil ishlarning mavzulari:

1. Boshqaruv hisobida xarajatlarni boshqarish.
2. Qisqa muddatli boshqaruv qarorlarini qabul qilish asoslari.
3. Boshqaruv hisobida rejalashtirish va byudjetlashtirish.
4. Boshqaruv hisobida transfert baholarni shakllantirish.
5. Xo'jalik yurituvchi sub'ektlarning segmentar hisoboti.
6. Mas'uliyat markazlari bo'yicha boshqaruv hisobini tashkil qilish.
7. Zararsizlik nuqtasi tahlili va marjinal foyda.
8. Boshqaruv hisobida chiziqli dasturlash modeli.
9. Boshqaruv hisobida investitsiyalar bo'yicha qarorlar qabul qilish.
10. Sifatni boshqarish.
11. Strategik boshqaruv hisobini tashkil qilish.
12. Boshqaruv hisobida menejerlar faoliyatini baholash.
13. Boshqaruv hisobi tizimida hisob siyosati.
14. Boshqaruv hisobining ta'minot faoliyati.
15. Boshqaruv hisobining ishlab chiqarish faoliyati.
16. Boshqaruv hisobining sotish faoliyati.
17. Tashkiliy faoliyatda boshqaruv hisobi.
18. Boshqaruv hisobida korxona faoliyatini byudjetlashtirish.
19. Transfert bahoni shakllantirish.
20. Korxonaning segmentar hisoboti.
21. Boshqaruv hisobini tashkil etishning avtonom va integratsiyalashgan tizimlari.
22. Strategik boshqaruv hisobini tashkil etish va yuritishning nazariy va uslubiy asoslari.
23. Amaliy boshqaruv hisobini isloh qilishning nazariy jihatlar.
24. Investitsiya loyihalari bo'yicha boshqaruv qarorlarini qabul qilish.
25. Rivojlangan mamlakatlarning biznesni boshqarish tajribasi.
26. Ishlab chiqarish zararsizligini tahlil etish.
27. Segmentlar bo'yicha daromadlar va xarajatlarni aniqlash.

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan loyiha ishi, esse, tezis yoki ilmiy maqola yozish, referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

VI. Talabalar bilimni baholash mezonlari va kreditlarni olish uchun talablar

Fanga oid nazariy materiallar ma'ruza mashg'ulotlarini ma'ruzalarda ishtirok etish va kredit-modul platformasi orqali ma'ruzalarni mustahkamlash hamda belgilangan test savollariga javob berish orqali amalga oshiriladi.

Amaliy va laboratoriya mashg'ulotlari bo'yicha amaliy ko'nikmalar hosil qilish va o'zlashtirish mashg'ulotlarga to'liq ishtirok etish va modul platformasi orqali topshiriqlarni bajarish natijasida nazorat qilinadi.

Mustaqil ta'lim mavzulari modul platformasi orqali berilgan mavzular bo'yicha topshiriqlarni bajarish (test, referat va boshqa usullarda) bajariladi.

Fan bo'yicha talabalar test usulida oraliq nazorat va og'zaki (yoki test) usulida yakuniy nazorat topshiradilar.

Talabalar bilimi O'zbekiston Respublikasi OO'MTVning 2018 yil 9 avgustdagi 9-2018-son buyrug'i bilan tasdiqlangan "Oliy ta'lim muassasalarida talabalar bilimini nazorat qilish va baholash tizimi to'g'risidagi Nizom" asosida baholanadi.

Talabalarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

talaba mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a'lo) baho;

talaba mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho;

talaba olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho;

talaba fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.

Yakuniy nazorat turini o'tkazish va mazkur nazorat turi bo'yicha talabaning bilimini baholash o'quv mashg'ulotlarini olib bormagan professor-o'qituvchi tomonidan amalga oshiriladi.

Fan dasturida berilgan baholash mezonlari asosida fanni o'zlashtirgan talabalarga tegishli ta'lim yo'nalishi o'quv rejasida ushbu fanga ko'rsatilgan kredit beriladi.

VII. Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbalari

Asosiy adabiyotlar

1. A.A. Karimov, J.E.Kurbanbayev, S.A.Jumanazarov. Buxgalteriya hisobi. Darslik-T. "Iqtisod-Moliya", 2019. 624 b.
2. A.X. Pardayev, Z.A. Pardayeva. Boshqaruv hisobi. Darslik-T. "Iqtisod-Moliya", 2019. 556 b.
3. Egamberdiyeva S.R. Moliyaviy va boshqaruv hisobi. O'quv qo'llanma. -T.: Fan va texnologiya, 2019. 289 b.
4. D.E. Norbekov, A.N. To'rayev, Sh.Sh. Rahmonov. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari. O'quv qo'llanma - T. "Iqtisod-moliya", 2019. - 332 b.

Qo'shimcha adabiyotlar

5. Wan Madznah Wan Ibrahim, Mohd Rizal Palil "Fundamentals of business accounting" Oxford university Press, 2014.
6. Pardayev A.X., Pardayeva Z.A. Boshqaruv hisobi fanidan masalalar to'plami va izohli luhat. /O'quv qo'llanma. - T., TTESI, 2010. - 164 b.

7. Norbekov D., Misirov K., Toshmanov G. Moliyaviy va boshqaruv hisobi. O'quv qo'llanma - T. "Iqtisod-moliya", 2018. - 416 b.
8. Pardayev A.X., Pardayeva Z.A. Boshqaruv hisobi. Darslik/. - T., "TAFAKKUR", 2014 y. - 396 b.
9. Pardayev A.X., Pardayeva Z.A. Boshqaruv hisobi. Darslik. T.: "Iqtisod-Moliya", 2019. -556 b.
10. Karimov A., Muqumov Z, Tulayev M., Kurbanbayev J., Raxmonov Sh. Buxgalteriya hisobining axborot tizimlari. O'quv qo'llanma. —T.: Iqtisod moliya, 2018.-194 b.
11. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947-sonli Farmoni. <https://lex.uz/docs/3107036>
12. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Oliy o'quv yurtidan keyingi ta'lim tizimini yanada takomillashtirish to'g'risida"gi 2017 yil 16 fevraldagi PF-4958-sonli Farmoni. <https://lex.uz/docs/3119699>
13. Ибрагимов А.К., Хасанов Б.А., Ризаев Н.Қ. Амалий бошқарув ҳисоби /Олий ўқув юртлари учун ўқув қўлланмаси. - Тошкент, "Молия" нашриёти, 2014 й. - 404 б.
14. Erwin Bakker, Edward Rands, Candice Unsworth, Minette van der Merwe, Asif Chaudhry, Danie Coetsee, Santosh Chris, Johnstone Varughese, Paul Yeung., Interpretation and Application of IFRS Standards/ 2018 (Copyright © 2018 by John Wiley & Sons, Ltd. All rights reserved). ISBN:978-1-119-34022-5.
15. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi innovatsion rivojlanish vazirligini tashkil etish to'g'risida"ti 2017 yil 29 noyabrdagi PF-5264-sonli farmoni. <https://lex.uz/docs/3431985>.
16. Бахолдина И. В., Голышева Н. И.Бухгалтерский финансовый учет: Учебное пособие/ - М.: Форум, НИЦ ИНФРА-М, 2016.

Axborot manbalari

17. <http://president.uz> – (O'zbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy sayti).
18. <http://www.inf.uz> – (O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligining rasmiy sayti).
19. <http://www.stat.uz> – (O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasining rasmiy sayti).
20. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
21. www.ziynet.uz - O'zbekiston Respublikasi ta'lim portali.
22. <http://wikipedia.org> - Erkin ensiklopediya.
23. www.webofscience.com - Xalqaro ilmiy maqolalar platformasi.
24. www.search.re.uz – O'zbekistonning axborotlarni izlab topish tizimi.
25. www.accountingtools.com –Buxgalterlar uchun qo'llanmalar sayti.
26. www.ifrs.org –Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari fondi sayti.